

การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์แหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

Creative Economy Development of Hot Spring for Healthy at Vichianburi District Phetchabun Province

กาญจน์ คุ่มทรัพย์¹, มงคล นราศรี², ชนกานต์ วิญญกุล³, นฤมล จันทร์มา⁴,
และ สุวัฒน์ ศิริแก่นทราย⁵

Kan Khoomsab¹, Mongkol Narasri², Chanakan Winyakul³, Narumon Janma⁴,
and Suwat Sirikaensai⁵

Receive September 22, 2024; Retrieved March 31, 2025; Accepted March 31, 2025

บทคัดย่อ

การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ยังขาดแนวทางที่เป็นระบบและยั่งยืนในการส่งเสริมศักยภาพของแหล่งน้ำพุร้อนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนท้องถิ่น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์แหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ประกอบการน้ำพุร้อนบ้านครุ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยการสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง และใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ การใช้บริการจากนักท่องเที่ยวจำนวน 65 คน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาด้านการตลาดถึงแม้จะมีคู่แข่งน้อยแต่ปัญหาคือความนิยมของนักท่องเที่ยวยังไม่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวน้ำพุร้อนมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการแวะเข้ามาท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ที่มีการขับรถผ่านและค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวตามเว็บไซต์ ลูกค้านักท่องเที่ยวจึงจะมีเฉพาะเทศกาลที่สำคัญที่ทำให้มีการเดินทางเข้ามาจังหวัดเพชรบูรณ์ แนวทางการส่งเสริมธุรกิจน้ำพุร้อนจากความคิดเห็นผู้ประกอบการสามารถสรุปได้ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้ๆ และสามารถเดินทางได้สะดวก การกำหนดราคาค่าบริการไม่แพงจนเกินไป การจัดโปรโมชั่นในช่วงเทศกาลเพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า อาจมีการนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง นักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานในพื้นที่รณรงค์ให้มีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เพิ่มการบริการนวดแผนไทย นวดเท้า สปา มีสถานที่ออกกำลังกาย มีที่พักสะดวก ปลอดภัย

คำสำคัญ: น้ำพุร้อน, เศรษฐกิจสร้างสรรค์, สุขภาพ, เพชรบูรณ์

^{1,2,3,4,5} คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Faculty of Science and Technology Phetchabun Rajabhat University

Email: kanks@pcru.ac.th

Abstract

The development of creative economy of hot springs for health in Wichian Buri District, Phetchabun Province still lacks a systematic and sustainable approach to promote the potential of hot springs as health tourism and creative economy that can attract tourists and create added value for local communities. This research aims to develop a creative economy approach for hot springs for health in Wichian Buri District, Phetchabun Province. Data were collected from in-depth interviews with entrepreneurs of Ban Kru Hot Spring, Wichian Buri District, Phetchabun Province, using unstructured interviews and using a satisfaction questionnaire on the use of services from 65 tourists. The research findings revealed that, despite having few competitors, a marketing problem exists because tourists are not highly interested in hot spring tourism. Most visits occur during festivals when tourists are passing through the area and searching for attractions online. Tourists visiting the hot springs primarily come during major festivals, which drive travel to Phetchabun Province. The approaches for promoting the hot spring business, based on the opinions of the operators, can be summarized as follows: There should be increased public relations efforts, especially promoting nearby tourist spots that are easily accessible. Service fees should be reasonably priced, not too expensive, and promotions should be offered during festivals to attract customers. Additionally, tours of nearby tourist attractions could be organized. Tourists of all genders and ages should be able to access and enjoy the services. Local authorities should be encouraged to promote health tourism in the area. The hot springs should also be developed into a learning center, with additional services such as Thai massage, foot massage, spa treatments, exercise facilities, and safe, convenient accommodations.

Keyword: Hot spring, Creative Economy, Healthy, Phetchabun

บทนำ

การพัฒนาและส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อยุทธศาสตร์การพัฒนาไทยให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ 10 ปี (พ.ศ. 2559-2568) และมุ่งสู่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Medical & Wellness) กำลังเดินหน้าอย่างได้ผล ตลาดท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลกมีมูลค่า 1.6 ล้านล้านบาท ขยายตัวปีละเกือบ 10 เปอร์เซ็นต์ ช่วยสร้างรายได้ให้กลุ่มผู้ประกอบการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่วนใหญ่ยังกระจุกตัวตามกรุงเทพฯ และเมืองท่องเที่ยวสำคัญ อาทิ ภูเก็ต พัทยา และเชียงใหม่ ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีขอบเขตกว้างขวาง ครอบคลุมตั้งแต่การเดินทางเข้ามาใช้บริการ ไปจนถึงการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมทางการแพทย์และการแพทย์ทางเลือก จึงยากที่จะกำหนดขนาดของตลาด

โดยรวมได้ชัดเจน (Department of Health Service Support. (2016). อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติหลายแห่ง และในบางพื้นที่ได้ถูกนำมาใช้ตั้งเป็นชื่อตำบลเช่น ตำบลพุเตย ตำบลพุขาม ตำบลน้ำร้อน จังหวัดเพชรบูรณ์

ซึ่งจะเห็นได้แล้วว่าพื้นที่ดังกล่าวปรากฏว่าเป็นแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติมาแต่ก่อน ดังนั้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยน้ำพุร้อนธรรมชาติจึงเป็นแหล่งที่น่าสนใจในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน (Saennampol, N., et al. (2020). โดยการศึกษาศาสตร์ธาราบำบัดเป็นศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการดูแลสุขภาพด้วยตนเองเพื่อลดอาการ เจ็บป่วย ทำให้มีสุขภาพแข็งแรงมีความสมดุลทั้งกาย ใจ จิต การดูแลสุขภาพตนเองด้วยธาราบำบัด หรือการใช้น้ำในการบำบัด มีคุณประโยชน์ต่อสรรพสิ่งมีชีวิต ดังมีคำกล่าวของปราชญ์โบราณเคยกล่าวไว้ว่า สรรพสิ่งมีชีวิตมีต้นกำเนิดมาจากสายน้ำ การนำน้ำมาใช้ในการบำบัดรักษาโรคที่เรียกว่า Hydrotherapy หรือวารีบำบัด หรือธาราบำบัดมีความเป็นมายาวนานเท่ากับประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติก็ว่าได้ องค์ความรู้ว่าด้วยธาราบำบัด จึงเป็นศาสตร์หนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการดูแลสุขภาพและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้แก่ชุมชนของจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อก่อให้เกิดรายได้และการสร้างงานชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้บริการอย่างต่อเนื่องยังไม่สามารถกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ใช้บริการได้ใช้บริการซ้ำได้หรือกลับมาใช้บริการอย่างต่อเนื่องได้ จึงเกิดเป็นคำถามวิจัยในการที่จะหาสาเหตุของปัญหาและอุปสรรคในการประกอบธุรกิจน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ศึกษาปัญหาการพัฒนาและส่งเสริมธุรกิจแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อให้เกิดเป็นโมเดลที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในรูปแบบอื่น ๆ ต่อไปได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาธุรกิจแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อสรุปองค์ความรู้จากผลงานวิจัยนำไปต่อยอดการพัฒนาธุรกิจเชิงสร้างสรรค์แหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือผู้ประกอบการน้ำพุร้อนและลูกค้าและผู้มาใช้บริการน้ำพุร้อน จำนวน 65 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ดำเนินการ น้ำพุร้อนบ้านครู ต.พุกาม อ.วิเชียรบุรี จ.เพชรบูรณ์ ระยะเวลาในการศึกษา 4 เดือน

การทบทวนวรรณกรรม และแนวคิด

น้ำพุร้อน (Hot spring หรือ Thermal spring) เป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่น้ำร้อนไหลพุ่งขึ้นมาจากใต้ดิน ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งของพื้นผิวโลก อุณหภูมิของน้ำที่พุ่งขึ้นมาอาจจะอุ่นถึงเดือดพล่าน อาจจะมีหรือไม่มีแร่ธาตุและก๊าซละลายอยู่ด้วย ปริมาณน้ำที่ไหลพุ่งขึ้นมาจะแตกต่างกัน บางแหล่งอาจจะไหลพุ่งสูง บางแหล่งอาจจะเป็เพียงไหลซึมขึ้นมา ซึ่งทำให้มีชื่อเรียกน้ำพุร้อนแตกต่างกัน เช่น น้ำพุร้อนที่มีกำลังอัดดันของน้ำแรงมาก จนทำให้น้ำพุ่งขึ้นสูงเป็นช่วงๆ บางแหล่งอาจพุ่งขึ้นสูงถึงกว่า 50 เมตร เรียกว่า น้ำพุร้อนไกเซอร์ (Geyser) ถ้ามีเพียงไอร้อนหรือก๊าซพุ่งขึ้นมา ตามรอยแยกในดินเรียกว่า พุก๊าซ (Fumarole) และถ้ามีเพียงน้ำร้อนไหลซึมขึ้นมาบนผิวดินเรียกว่าน้ำซึม (Seepage) ส่วนน้ำพุร้อนที่มีโคลนซึ่งเกิดจากการหลอมละลายของหินโดยน้ำร้อนเดือดปนพุ่งขึ้นมาด้วยเรียกว่า พุโคลน (Mud pot)

น้ำพุร้อนเหล่านี้ มีสภาพรูปร่างตามธรรมชาติแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ เกิดเป็นธรณีสัณฐาน (Geomorphology) เฉพาะแบบของพื้นที่น้ำพุร้อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งน้ำพุร้อนบนบกบริเวณบ้านบางคราม-บ้านบางเตียว อำเภอคลองท่อม มีน้ำพุร้อนที่มีลักษณะธรณีสัณฐานหลายรูปแบบ เช่น น้ำตกร้อน สระหรือบ่อน้ำร้อน ลานน้ำร้อน

ลักษณะของน้ำตกร้อนบ้านบางเตียวคือ น้ำพุร้อนที่ไหลขนานกับภูเขา โดยลัดเลาะไปตามระดับความลาดชันของผิวดินจนกระทั่งไหลผ่านตลิ่งตกลงสู่คลองท่อม ขณะที่ไหลลงสู่คลองท่อมมีลักษณะเป็นน้ำตกและน้ำที่ไหลมีอุณหภูมิสูงกว่าน้ำปกติ ชาวบ้านจึงเรียกว่า น้ำตกร้อน

น้ำพุร้อนที่บริเวณนี้ปรากฏให้เห็นเป็นหย่อม ๆ และส่วนมากน้ำจะไม่ร้อนมาก อุณหภูมิประมาณ 40-50 องศาเซลเซียส อาจเรียกน้ำอุ่นก็ได้ น้ำที่ไหลพุ่งขึ้นมาไม่ค่อยแรง บางแห่งเพียงแค่น้ำไหลซึมขึ้นมาตามผิวดิน ซึ่งมีป่าละเมาะปกคลุมอยู่ แต่จะไหลตามความลาดเอียงจากระดับความสูงตั้งแต่ 80-20 เมตร จากระดับน้ำทะเล ไปรวมกันเป็นทางน้ำเล็ก ๆ เนื่องจากบริเวณนี้มีหินปูนอยู่ด้วย ทำให้น้ำมีสารละลายแคลเซียมคาร์บอเนต (CaCO_3) ปนเป็นปริมาณสูง

เมื่อน้ำที่มีสารละลายแคลเซียมคาร์บอเนตพุ่งขึ้นมาสู่ผิวดิน อุณหภูมิของน้ำลดลง คาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) ที่ละลายปนอยู่ในน้ำในรูปของกรดคาร์บอนิก (H_2CO_3) ก็จะสลายตัวขึ้นสู่บรรยากาศ ทำให้สารละลายแคลเซียมคาร์บอเนตตกตะกอนเป็นคราบหินปูน (Travertine) เวลาผ่านไปนานเข้า คราบหินปูนเหล่านี้ก็ทับถมพอกพูนขึ้นเป็นชั้นหนา มีสีขาวหรือสีครีม แต่ตามบริเวณน้ำตกจะมีสีเขียวเพราะตะไคร่น้ำเกาะ เนื่องจากคราบหินปูนนี้ก่อตัวขึ้นตามน้ำตกหรือน้ำที่ไหลตามความลาดชันของพื้นที่ จึงมีลักษณะเป็นชั้นแบบตะพัก (Travertine terraces) หรือเป็นหลั่นซ้อนกัน ถี่ ๆ (Travertine tiered) ซึ่งในบริเวณน้ำตกร้อนนี้จะเห็นชั้นหรือหลั่นดังกล่าวอยู่ที่บริเวณตลิ่งคลองท่อมเท่านั้น โดย ปรากฏเป็นระยะทางยาวประมาณ 30 เมตร กว้างประมาณ 2-3 เมตร ถึงแม้ว่าจะเป็นน้ำตกขนาดเล็ก แต่มีจุดเด่นตรงที่น้ำมีกำเนิดมาจากน้ำพุร้อนทำให้น้ำอุ่น

กว่าที่อื่น บางช่วงจะเห็นควันกรุ่น ทำให้มีบรรยากาศแปลกตาประกอบด้วยต้นไม้ใหญ่สองฟากน้ำตก ทำให้เกิดความร่มรื่นและสงบ

ธรณีวิทยาและการเกิดพุร้อน

ชั้นหินในบริเวณแหล่งน้ำพุร้อนแห่งนี้ ส่วนมากเป็นหินทราย (Sandstone) หินทรายแป้ง (Siltstone) และหินกรวดมน (Conglomerate) หินมีสีแดง สีน้ำตาลแดง เหลือง และขาว และเกิดร่วมกันโดยจะเป็นชั้นหินทรายหนา มีหินทรายแป้งสลับ และมีหินกรวดมนเกิดเป็นหน้าผาตั้งชันอยู่บนสุด ในบางบริเวณจะมีหินปูน (Limestone) เกิดแทรกอยู่ด้วย มีทั้งที่เป็นชั้นและเป็นเลนส์ หินปูนนี้บางแห่งจะโผล่ให้เห็นบนยอดเขา แต่บางแห่งเป็นหินโผล่ระดับผิวดิน หินทั้งหมดนี้เป็นหินชั้น พบซากดึกดำบรรพ์จำพวกใบไม้และซากหอยสองฝาในชั้นหินด้วย ช่วงอายุของชั้นหินอยู่ในมหายุค มีโซโซอิกตอนปลาย (Late Mesozoic) หรือประมาณ 150 ล้านปีที่ผ่านมา นอกจากนั้นในบริเวณนี้ยังพบหินภูเขาไฟ จำพวกหินไรโอไลต์ (Rhyolite) และพบหินอัคนี (Igneous rock) จำพวกหินแกรโนไดออไรต์ (Granodiorite) ด้วย

หินทราย หินกรวดมน และหินปูน จัดเป็นหินที่มีรูพรุน และมีความซึมได้สูง ส่วนหินปูนมักเป็นหินที่มีโพรงและรอยแตกในเนื้อหินมาก หินเหล่านี้จึงมีความเหมาะสมในการกักเก็บน้ำ ประกอบกับพื้นที่อำเภอคลองท่อม มีหินอัคนีแทรกดันหินทรายและหินกรวดมนขึ้นมา เห็นได้ชัดที่บริเวณยอดเขาน้อยจู้ ทำให้เกิดรอยเลื่อนรอยแยก เป็นช่องทางให้น้ำร้อนจากใต้ดินไหลพุ่งขึ้นสู่พื้นดินได้ โดยรอยเลื่อนส่วนมากเป็นแนวเดียวกับการวางตัวของภูเขา คือแนวทิศตะวันตกเฉียงเหนือ-ตะวันออกเฉียงใต้ ค่อนมาทางเหนือ-ใต้ปรากฏการณ์ของน้ำร้อนใต้โลก (Geothermal water) และพุร้อนมักพบอยู่ในพื้นที่ของภูเขาไฟที่ยังมีพลัง (Active) อยู่ในปัจจุบัน หรือตามแนวขอบของแผ่นเปลือกโลก (Edges of the Earth's plates) หรือตามแนวรอยเลื่อน (Faults)

ส่วนมากน้ำร้อนใต้โลกก็คือ น้ำบนพื้นผิวโลกที่ไหลซึมลงผ่านชั้นดิน และหิน แล้วในที่สุดถูกกักเก็บไว้ในชั้นหินที่มีความซึมได้สูง หรือชั้นหินที่มีรูพรุน (Porous rocks) นอกจากนั้นบางส่วนอาจเป็นน้ำในอดีตที่มีอยู่ในชั้นหิน ชั้นหินเหล่านี้จะอยู่ใต้พื้นผิวโลกในระดับความลึกพอควร และน้ำกลายเป็นน้ำร้อนเพราะได้รับความร้อนภายในโลกที่อยู่ลึกลงไป แหล่งความร้อนหรือต้นกำเนิดความร้อนใต้โลกคือ มวลหินหนืด (Magma chamber) พลังงานความร้อนจากหินหนืดใต้โลกจะถ่ายเทไปสู่ชั้นหินที่ปิดทับอยู่ด้านบน ทำให้ชั้นหินเหล่านั้นมีความร้อนสะสมอยู่ด้วย (Heated rock) ความร้อนจากหินเหล่านี้จะถ่ายเทหรือแผ่ไปสู่ชั้นหินเนื้อพรุน (Porous rock) ซึ่งอยู่ถัดขึ้นไป ทำให้น้ำในบริเวณนั้นกลายเป็นน้ำร้อน และเมื่อมีความดัน (Pressure) เนื่องจากน้ำหนักของน้ำเองกับน้ำหนักของชั้นหินที่ปิดทับอยู่ข้างบน ทำให้น้ำร้อนบริเวณนี้มีความร้อนเพิ่มขึ้น อาจมีอุณหภูมิสูงถึง 260 องศาเซลเซียส น้ำร้อนที่มีอุณหภูมิสูงนี้จะมีน้ำหนักน้อยกว่าน้ำเย็นที่ไหลซึมลงมาจากชั้นหินตอนบนหรือน้ำจากผิวดิน จึงทำให้น้ำร้อนอุณหภูมิสูงนี้ไหลย้อนขึ้นสู่ผิวดินตามแนวรอยเลื่อน รอยแตก และรอยแยกในหินโดยไม่มีสิ่งกีดขวาง ถ้าน้ำร้อนเหล่านี้ผสมกับน้ำเย็น ซึ่งอาจจะเป็นน้ำบาดาล ก็จะทำให้น้ำ

ร้อนคลายความร้อนลงไม่เดือดพล่าน แต่จะพุ่งขึ้นเป็นพุน้ำร้อนเมื่อขึ้นสู่พื้นผิวโลก น้ำร้อนที่พุ่งขึ้นมาสู่พื้นผิวโลกจะปรากฏให้เห็นในรูปแบบต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตามแนวทางที่มันไหลพุ่งขึ้นมา

Rattanapajit, N., et al. (2018). ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของ ผู้สูงอายุในจังหวัด นครศรีธรรมราช รวมทั้งศึกษาลักษณะบุคลิกภาพและความสนใจในรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในจังหวัด นครศรีธรรมราชจำนวน 400 คน วิเคราะห์ ข้อมูลโดย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) และการถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผู้สูงอายุในจังหวัดนครศรีธรรมราชสนใจเป็นเรื่องของการ นวดแผน ไทย การนวดแผนโบราณ การประคบสมุนไพร และการใช้น้ำมันหอมระเหย หากเป็นการ เดินทางท่องเที่ยวจะเป็นการเดินทางเพื่อการไปเยี่ยมญาติเยี่ยมเพื่อน และเพื่อการพักผ่อน มีการเดิน ปั่นจักรยาน 2 ครั้ง สถานที่ท่องเที่ยว ที่ไปมากที่สุดคือสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ เช่น ทะเล น้ำตก ภูเขา โดยเป็นการเดินทางที่เน้นความ ประหยัด มีครอบครัวและญาติเป็นผู้แนะนำการท่องเที่ยว เดินทางไป กันเองกับครอบครัวและญาติด้วยรถยนต์ ส่วนตัว ส่วนใหญ่เลือกเดินทางตามโอกาสที่สะดวก ไม่ จำเป็นต้องเดินทางท่องเที่ยวในเทศกาลท่องเที่ยว มี ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งน้อยกว่า 2,000 บาท ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวเชิง สุขภาพจากสื่อโทรทัศน์ ปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัด นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้และ ภาวะสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบว่า เพศไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบชอบ เก็บตัวมีพฤติกรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากกว่าผู้สูงอายุที่มีลักษณะบุคลิกภาพแบบชอบเข้าสังคม

Nootayasakul, C., & Sungrugs, N. (2020). ศึกษาสถานการณ์ในปัจจุบันด้านการพัฒนาบุคลากร ในธุรกิจสปาและสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจสปาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในภูมิภาคตะวันออก งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย วิธีการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยวิธีการเลือกตัวอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในภาคตะวันออก จำนวน 17 คน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาบุคลากรในธุรกิจสปามุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถ การบริการ และ คุณภาพมาตรฐานด้านการบริการให้กับพนักงาน โดยใช้วิธีการสอนงาน และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้ คำตอบแทนที่เพิ่มขึ้นเป็นแรงจูงใจกระตุ้นให้พนักงานพัฒนาตนเอง การส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในการบริการสปาส่วนใหญ่ยังไม่มีโปรแกรมในการดูแลนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุอย่างเป็น รูปธรรม แต่ใช้การคัดเลือกพนักงานผู้ให้บริการที่มีความชำนาญและมีประสบการณ์ในการบริการให้กับ ผู้สูงอายุมาก่อนเพื่อให้ นักท่องเที่ยวสูงอายุเกิดความเชื่อมั่นในความปลอดภัย นักท่องเที่ยวสูงอายุต้องการให้ พนักงานผู้ให้บริการสื่อสารพูดคุยด้วยในขณะที่ให้บริการเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี

Saennampol, N., et al. (2020). ศึกษาสถานการณ์และศักยภาพของธุรกิจเชื่อมโยงการท่องเที่ยวรอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทน้ำพุร้อนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ จังหวัด แม่ฮ่องสอน จังหวัดลำปาง จังหวัดเชียงราย จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน การเก็บรวบรวมข้อมูลการท่องเที่ยว โดยการสำรวจภาคสนาม สังเกตการณ์และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบกิจการ หรือผู้จัดการ หรือพนักงาน อาวุโสซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเกี่ยวกับธุรกิจเชื่อมโยงการท่องเที่ยวรอบแหล่งน้ำพุร้อนอย่างน้อย 5 ปี ผลการศึกษา พบว่า ธุรกิจเชื่อมโยงการท่องเที่ยวรอบแหล่งน้ำพุร้อนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน มีจำนวน 725 แห่ง ประกอบด้วยธุรกิจสปา จำนวน 46 แห่ง ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 303 แห่ง ธุรกิจที่พัก จำนวน 166 แห่ง ธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชน จำนวน 94 แห่ง และธุรกิจอื่น จำนวน 116 แห่ง ผลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นสถานการณ์ของธุรกิจเชื่อมโยงการท่องเที่ยวรอบแหล่งท่องเที่ยว ประเภทน้ำพุร้อน พบว่า ประการที่ 1: สถานการณ์ด้านการเมือง ส่งผลกระทบต่อการเพิ่มหรือลดของจำนวนลูกค้ารายได้ของธุรกิจ และการจ้างงานคนท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย ประการที่ 2: สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ การเติบโตของ เศรษฐกิจ ฤดูกาลท่องเที่ยว ส่งผลต่อการเพิ่มหรือลดจำนวนลูกค้า รายได้ของธุรกิจ และการจ้างงานคนท้องถิ่นอยู่ใน ระดับมากที่สุด ประการที่ 3: สถานการณ์ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในส่วนของพฤติกรรมผู้บริโภค วิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่ใส่ใจในสุขภาพ ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการธุรกิจเชื่อมโยงน้ำพุร้อนอยู่ในระดับมาก ประการที่ 4: สถานการณ์ด้านเทคโนโลยี การเข้าถึงเทคโนโลยีของประชากร และจำนวนบุคลากรด้านเทคโนโลยี และการใช้ Wi-Fi มีความสำคัญต่อธุรกิจเชื่อมโยงด้านการท่องเที่ยวในระดับมาก ส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มหรือลดของจำนวน ลูกค้า รายได้ของธุรกิจ และการจ้างงานคนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก และในส่วนของการวิจัยและพัฒนาสินค้าและ บริการด้านการท่องเที่ยวใช้นั้นการใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ผลจากการสัมภาษณ์ในประเด็นศักยภาพของธุรกิจเชื่อมโยงการท่องเที่ยว พบว่า ควรพัฒนาศักยภาพ ด้านการเงิน การตลาด สินค้าและบริการ ศักยภาพด้านบุคลากร ตามลำดับ

Kaeosang, T., et al. (2021). เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ บ่อน้ำพุร้อนเค็ม อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่ และพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว บ่อน้ำพุร้อนเค็ม ให้ได้มาตรฐาน และเพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ควรมีการมุ่งพัฒนา ทั้งสี่ด้านนี้เป็นหลัก ได้แก่ คือ 1. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือศูนย์อาหาร ร้านค้า จำหน่ายสินค้าที่ระลึก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จุดพักผ่อนหย่อนใจ ห้องน้ำและบ่อน้ำเย็น แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนี้ต้องไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2. ด้านสถานที่ คือ จัดให้มีพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีที่จอดรถกว้างขวางเพียงพอต่อ นักท่องเที่ยว 3. ด้านความปลอดภัย คือ จัดทำป้ายต่าง ๆ บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มบุคลากรด้านการดูแลความปลอดภัย จัดให้มีอุปกรณ์ในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น 4. ด้านการบริการ คือ จัดหรือเพิ่มเจ้าหน้าที่ที่คอยบริการให้ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว จัดหรือเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้เพียงพอต่อ นักท่องเที่ยว เช่น นวดแผนไทย เพื่อพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร บทความ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ประกอบการน้ำพุร้อนบ้านครู อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยเลือกที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยมีการกำหนดประเด็นที่ชัดเจน แต่รูปแบบการสัมภาษณ์ของผู้วิจัย ใช้ลักษณะเป็นกึ่งเองไม่มีพิธีรีตอง ไม่เคร่งครัดขั้นตอนหรือลำดับของข้อคำถาม ไม่มีการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าคำตอบจะเป็นอย่างไร มีคำถามปลายเปิด ผู้ถูกสัมภาษณ์มีอิสระในการให้คำตอบ ตามความเห็นของตัวเอง และเสริมในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยมีความต้องการ ที่จะยึดหยุ่นในด้านประเด็นและข้อคำถาม สามารถปรับได้ตามความเหมาะสม โดยมีกระบวนการ ในการสัมภาษณ์ดังนี้

- 1) เตรียมประเด็นและความพร้อมในการสัมภาษณ์ (โดยใช้แบบสัมภาษณ์)
- 2) นัด วัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์ โดยการโทรศัพท์
- 3) ทำการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลพร้อมด้วยการบันทึกเสียง ถ่ายรูปด้วยกล้องวิดีโอก่อนที่จะบันทึกผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ก่อน
- 4) ตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล
- 5) ทำการแปรผลการสัมภาษณ์
- 6) หากมีข้อมูลไม่ครบ หรือไม่สมบูรณ์ให้ทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกครั้ง

สร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความพึงพอใจการใช้บริการจากนักท่องเที่ยวจำนวน 65 คน หาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ปรับข้อเสนอนั้นในบางประเด็นมาปรับปรุงให้ชัดเจนและเหมาะสมในเนื้อหา นำแบบสอบถาม ไปทดสอบก่อนนำไปใช้จริง (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจริง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.87 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือผู้ประกอบการน้ำพุร้อนและลูกค้าและผู้มาใช้บริการน้ำพุร้อน จำนวน 65 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนา โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ ดังนี้

- 1) นำ ข้อมูลจากแบบสำรวจสภาพทั่วไปและ ปัญหาการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติ มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา แล้วนำเสนอ ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน ผู้วิจัยคำนวณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ แล้วนำเสนอ ในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

พื้นที่ดำเนินการ น้ำพุร้อนบ้านครุ ต. พุขาม อ. วิเชียรบุรี จ. เพชรบูรณ์ ระยะเวลาในการศึกษา 4 เดือน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลด้านประชากร

ลักษณะทางประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	15	24
1.2 หญิง	50	76
รวม	65	100
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 25 ปี	4	6
2.2 26 – 35 ปี	3	5
2.3 36 – 45 ปี	12	18
2.4 46 – 55 ปี	15	23
2.5 55 ปี ขึ้นไป	31	48
รวม	65	100
3. ภูมิลำเนา		
3.1 เพชรบูรณ์	23	35
3.2 จังหวัดอื่น	42	65
รวม	65	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลด้านประชากรของนักท่องเที่ยวผู้ใช้บริการเป็นเพศชายจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 24 เพศหญิง 50 คน คิดเป็นร้อยละ 76 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 6 อายุระหว่าง 26 – 35 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 5 อายุระหว่าง 36 – 45 ปี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 18 อายุระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 23 และ อายุ 55 ปี ขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 48 สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 35 และจังหวัดอื่น จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 65

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความพึงพอใจ
การบริการ			
1. ความสะอาด	4.22	0.76	มาก
2. สถานที่จอดรถสะดวก	4.06	0.51	มาก
3. ความเพียงพอของห้องอาบน้ำ	4.34	0.83	มาก
เฉลี่ยรวม	4.21	0.70	มาก
สถานที่			
1. ความสะอาด	4.24	0.74	มาก
2. ความสวยงาม	4.10	0.56	มาก
3. ร่มเย็นสบาย	4.25	0.61	มาก
4. พื้นที่เหมาะสำหรับพักผ่อน	4.38	0.87	มาก
เฉลี่ยรวม	4.24	0.69	มาก
การเดินทาง			
1. เดินทางสะดวก	3.32	0.89	ปานกลาง
2. ใกล้แหล่งชุมชน	3.45	0.77	ปานกลาง
3. ป้ายบอกทางชัดเจน	3.38	0.62	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.38	0.76	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้ใช้บริการน้ำพุร้อนบ้านครุ จำนวน 65 คน พบว่า ความพึงพอใจต่อการบริการมีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.21 อยู่ในระดับ มาก ด้านสถานที่ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 4.24 อยู่ในระดับมาก และด้านการเดินทางมีค่าเท่ากับ 3.38 อยู่ในระดับ ปานกลาง จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางเป็นอีกประเด็นที่ส่งผลต่อการทำให้ธุรกิจน้ำพุร้อน อย่งไรก็ตาม หากมีการส่งเสริมหรือประชาสัมพันธ์มากขึ้นอาจจะส่งผลให้มีการใช้บริการมากขึ้นได้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

ปัญหาด้านการตลาดถึงแม้จะมีคู่แข่งน้อยแต่ปัญหาคือความนิยมของนักท่องเที่ยวยังไม่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวบ้านครุมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการแวะเข้ามาท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ที่มีการขับรถผ่านและค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวตามเว็บไซต์ ลูกค้ำที่เป็นนักท่องเที่ยวจึงจะมีเฉพาะเทศกาลที่สำคัญที่ทำให้มีการเดินทางเข้ามาจังหวัดเพชรบูรณ์ แนวทางการส่งเสริมธุรกิจน้ำพุร้อนจากความคิดเห็นผู้ประกอบการ

สามารถสรุปได้ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ มากขึ้นและควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้ๆ และสามารถเดินทางได้สะดวก การกำหนดราคาค่าบริการไม่แพงจนเกินไป การจัดโปรโมชั่นในช่วงเทศกาล เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า อาจมีการนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง นักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย สามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานในพื้นที่รองรับให้มีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เพิ่มการบริการนวดแผนไทย นวดเท้า สปา มีสถานที่ออกกำลังกาย มีที่พักสะดวก ปลอดภัย

อภิปรายผล

สรุปประเด็นแรกศึกษาปัญหาการทำธุรกิจแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัด เพชรบูรณ์ จากผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการได้ให้ข้อมูลถึงปัญหาในฐานะผู้ประกอบการธุรกิจแหล่งน้ำพุร้อน เพื่อสุขภาพ พบว่า ปัญหาด้านการตลาดถึงแม้จะมีคู่แข่งน้อยแต่ปัญหาคือความนิยมของนักท่องเที่ยวยังไม่ให้ความสนใจในการท่องเที่ยวแหล่งน้ำพุร้อนมากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นการแวะเข้ามาท่องเที่ยวตามเทศกาลต่าง ๆ ที่มีการขับรถผ่านและค้นหาสถานที่ท่องเที่ยวตามเว็บไซต์ ดังนั้น ลูกค้าที่เป็นนักท่องเที่ยวจึงจะมีเฉพาะเทศกาลที่สำคัญที่ทำให้มีการเดินทางเข้ามาจังหวัดเพชรบูรณ์โดยใช้เส้นทาง สระบุรี - หล่มสัก

สรุปประเด็นที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการทำธุรกิจแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ ประกอบด้วย 1. บทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นคุณค่าและประโยชน์ของน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพ 2. การส่งเสริมการขาย การทำให้เกิดการขายให้มากที่สุด อาจทำโดยมีบริการพิเศษ เช่น ที่พัก อาหาร ของแถม เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ จูงใจนักท่องเที่ยว และมีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน 3. การบริการ หมายถึง การสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว และให้เขากล่าวถึงและชักชวนให้นักท่องเที่ยวอื่น ๆ มาใช้บริการ หรือตัวเขาเองกลับมาใช้บริการอีก 4. การพิจารณาราคา หมายถึง ธุรกิจการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจด้านการบริการ ซึ่งต้องมีการแข่งขันกัน นักท่องเที่ยวสามารถเปรียบเทียบราคาได้จากการบริการและคุณภาพที่เหมาะสม การกำหนดราคาจึง ต้องคำนึงถึงคุณภาพด้านการบริการและคู่แข่ง

การอภิปรายผลการวิจัยสำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมีผลการประเมินระดับปานกลาง คือการเดินทาง (ตารางที่ 2) ดังนั้น ปัจจัยโครงสร้างทางการท่องเที่ยว ที่ถือเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน ที่เป็นการก่อสร้างหลัก ๆ เช่น ถนน ระบบการสื่อสารคมนาคม เครื่องอำนวยความสะดวก ต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว ในการเดินทาง ไปสู่จุดหมายอย่างสะดวกและปลอดภัย โครงสร้างระดับสูง ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว เช่น สถานที่พักผ่อน ภัตตาคาร และร้านอาหาร บริการต่าง ๆ แหล่งจำหน่ายสินค้า ศูนย์การค้า สถาบันเทิด (Kaeosang, T., et al. (2021) โดย ปกติเอกชนเป็นผู้สร้าง เป็นผู้จัดหาในรูปของธุรกิจ ซึ่งบางแห่งอาจมีหน่วยงานของรัฐเข้าไปดูแลหรือสนับสนุน อย่างไรก็ตาม สำหรับน้ำพุร้อนบ้านครุมีที่ตั้งอยู่ใกล้ถนนสายหลักซึ่งสามารถเดินทางเข้ามาได้สะดวกถือว่ายังอยู่ในปัจจัยด้านโครงสร้างทางการท่องเที่ยว Tripongpun, K. (2020). ได้เสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพุร้อน 1. การพัฒนาศูนย์มัคเทศ 2. การจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อการบริหารจัดการเบื้องต้น 3. การศึกษาดูงานด้านการจัดการพื้นที่ท่องเที่ยว สำหรับน้ำพุร้อนบ้านครุได้มี

ประสบการณ์การศึกษาดูงานแหล่งน้ำพุร้อนทั้งในประเทศและต่างประเทศ และได้นำมาปรับปรุงในธุรกิจของตนเอง แต่อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการมองเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวหรือใช้บริการยังขึ้นอยู่กับเทศกาลวันหยุดต่าง ๆ หากเปรียบเทียบกับคนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ที่มาใช้บริการยังพบว่ายังมีสัดส่วนที่น้อยกว่าผู้ใช้บริการที่มาจากจังหวัดอื่น ๆ และเดินทางเพื่อแวะเข้ามาท่องเที่ยวและใช้บริการ ในขณะที่ Mayor, W. (2012). ได้สรุปว่านักท่องเที่ยวสนใจประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัย และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อนักท่องเที่ยวและจะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำธุรกิจการท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนเพื่อสุขภาพ อีกทั้งควรมีพื้นที่สำหรับผู้พิการด้วย (Jaipen, C., & Pitsawang, W. (2022).

Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2014). ได้ออกเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อน หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือ เกณฑ์มาตรฐานหลัก ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติและศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติทั้งนี้ในแต่ละองค์ประกอบจะมีเกณฑ์มาตรฐาน ที่จำเป็นสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีการให้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติและดัชนีชี้วัด ความมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยมาตรฐานที่จำเป็น หมายถึง มาตรฐานในการให้บริการที่จำเป็นสำหรับแหล่งท่องเที่ยว ที่มีการให้บริการน้ำพุร้อนธรรมชาติ ประกอบด้วย

1. คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ หมายถึง น้ำพุร้อนธรรมชาติที่จะ นำมาให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพื่อการอาบ ดื่ม หรือเพื่อการรักษาโรคต้องมีคุณสมบัติ ทางเคมีและคุณสมบัติทางกายภาพ และชีวภาพ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับการรักษา ทางกายภาพ
2. ห้องแช่น้ำพุร้อน/บ่อแช่น้ำพุร้อน/สระว่ายน้ำ หมายถึง การจัดการด้าน ความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับ การป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการแช่น้ำพุร้อน และไม่ก่อให้เกิดการแพร่เชื้อโรคต่อผู้ใช้บริการ
3. ห้องอาบน้ำ/ห้องสุขา/ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า หมายถึง การจัดการด้าน ความสะอาดอย่างถูกสุขลักษณะ และจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นสำหรับ การป้องกันอันตรายกับผู้ใช้บริการ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการแช่น้ำพุร้อน
4. การจัดการด้านความปลอดภัย หมายถึงแหล่งท่องเที่ยวต้องมีความพร้อม ในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยตลอดระยะเวลาที่ให้บริการรวมถึงความสามารถ ในการปฐมพยาบาลให้กับนักท่องเที่ยวอันเนื่องมาจากอุบัติเหตุที่เกิดจากกิจกรรม การท่องเที่ยวได้
5. การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดการด้านกำจัดของเสียต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง ไม่ก่อให้เกิดมลพิษด้านต่าง ๆ ต่อแหล่งน้ำพุร้อนธรรมชาติและพื้นที่โดยรอบ และไม่รบกวนกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการจัดการด้านสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพของลักษณะ ภูมิประเทศ

Tripongpun, K. (2020). ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนคลองฉนวนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 ด้านมาตรฐานหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีทั้งหมด 5 เกณฑ์ที่ไม่ผ่าน คือ เกณฑ์ที่ 1 คุณภาพน้ำที่เหมาะสมในการให้บริการ เกณฑ์ที่ 2 ห้องและบ่อแช่น้ำพุร้อน สระว่ายน้ำ เกณฑ์ที่ 3 ด้านห้องอาบน้ำ บ่อแช่ และสระว่ายน้ำ เกณฑ์ที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัย และเกณฑ์ที่ 5 ด้านจัดการสิ่งแวดล้อม

สำหรับการประเมินธุรกิจน้ำพุร้อน Saennampol, N., et al. (2020). ได้เสนอแนวทางการประเมินสถานการณ์และธุรกิจประเภทน้ำพุร้อนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย การประเมินศักยภาพด้านสินค้าและบริการ การประเมินศักยภาพด้านการตลาด การประเมินศักยภาพด้านบุคลากร และการประเมินศักยภาพด้านการเงิน สำหรับแหล่งน้ำพุร้อนที่มีการบริหารจัดการโดยเอกชน ช่วยกระจายรายได้สู่ธุรกิจเชื่อมโยงทุกประเภทได้ น้อยกว่าแหล่งน้ำพุร้อนที่มีการบริหารจัดการประเภทอื่น เนื่องจากเอกชนไม่ได้ส่งเสริมธุรกิจเชื่อมโยงมากนัก เนื่องจากแหล่งน้ำพุร้อนเอกชนส่วนใหญ่มีธุรกิจสปา ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจที่พัก ธุรกิจการท่องเที่ยวโดยชุมชนและธุรกิจอื่น อาทิ ร้านขายของที่ระลึก ร้านค้า ร้านขายไข่ ซึ่งเป็นการบริการที่ครอบคลุมความต้องการของ ผู้มาเยือนและไม่ต้องทำให้มีคู่แข่งที่มีการให้บริการประเภทเดียวกัน แต่มีการติดต่อกับชุมชนในการซื้อวัตถุดิบหรือ สินค้านำมาขายต่อในแหล่งน้ำพุร้อนบ้าง เช่น สมุนไพร ไข่ การส่งทำตะกร้าไข่จากชุมชนในการดำเนินการธุรกิจปัจจัยที่เป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อยังประกอบด้วย สถานการณ์ทางการเมือง นโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจสภาพคล่องทางการเงินที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น สถานการณ์ทางสังคมเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค วิถีชีวิต วัฒนธรรมที่ใส่ใจในสุขภาพเป็นโอกาสของธุรกิจเชื่อมโยง ส่งผลต่อการเพิ่มจำนวนลูกค้าและรายได้ของธุรกิจ การจ้างงานคนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก ธุรกิจควรมีกิจกรรมรักษาสีสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและสุขภาพ มีกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ทางเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับการใช้แอปพลิเคชันออนไลน์ โดยเฉพาะ GPS ทำให้การเข้าถึงสถานที่ได้สะดวก ง่าย และรวดเร็ว ในส่วนการวิจัยและพัฒนาสินค้าและบริการโดยใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญระดับมาก ส่งผลต่อ รายได้และกำไรของธุรกิจเชื่อมโยงเพิ่มขึ้น สำหรับในช่วงวิจัยนี้พบว่า สถานการณ์โรคระบาดไวรัสโควิด-19 มีผลต่อการประกอบธุรกิจน้ำพุร้อนอย่างมาก จากผลการวิจัยของ Saennampol, N., et al. (2020) พบว่าการประกอบการธุรกิจเชื่อมโยงด้านสินค้าและบริการใกล้น้ำพุร้อน อีกหนึ่งองค์ประกอบกลไกของธุรกิจเชื่อมโยง คือ ธุรกิจสปา ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจที่พัก ธุรกิจ การท่องเที่ยวโดยชุมชนและธุรกิจอื่นเป็นเสมือนสิ่งแวดล้อมของแหล่งน้ำพุร้อนที่สร้างคุณค่าซึ่งกันและกัน แหล่งน้ำพุร้อนสามารถแนะนำธุรกิจเชื่อมโยงแก่ลูกค้า ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เปรียบเสมือนพันธมิตรทางธุรกิจ ซึ่งมีการรวมตัวกันเนื่องจากเป็นคนรู้จักและอยู่ในชุมชนเดียวกัน แหล่งน้ำพุร้อนเป็นศูนย์กลาง รายล้อมด้วยธุรกิจ เชื่อมโยง ยังไม่ต้องใช้งบประมาณมากเนื่องจากแต่ละผู้ประกอบการในชุมชนมีส่วนในการประกอบธุรกิจ และนำเงิน กำไรบางส่วนเพื่อกิจกรรมส่วนรวมของชุมชน ทำให้ขอบเขตของเศรษฐกิจกว้างขึ้นเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน

ได้มากขึ้น ยิ่งขอบเขตของเศรษฐกิจในชุมชนกว้างขึ้น รายได้และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น เพราะจากผล การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจเชื่อมโยง พบว่า การประเมินศักยภาพด้านการเงินอยู่ในระดับน้อยและ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจจะล่อตัว แหล่งน้ำพุร้อนจึงไม่ควรลงทุนทำธุรกิจหลายอย่างในคราวเดียว แต่เลือกประกอบ ธุรกิจที่ตนเองเชี่ยวชาญ และมีเครือข่ายทางธุรกิจเชื่อมโยงใกล้แหล่งน้ำพุร้อนเพื่อตอบสนองความต้องการของคน ทุกเพศทุกวัย

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอายุที่เป็นตัวแปรสำคัญในการใช้บริการคือ ผู้ใช้บริการกลุ่มอายุ 55 ปี ขึ้นไป Nootayasakul, C., & Sungrugs, N. (2020). แนะนำว่าควรศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถให้บริการกับกลุ่มลูกค้าผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความ ได้เปรียบในการแข่งขัน

แนวทางการส่งเสริมธุรกิจน้ำพุร้อนจากความคิดเห็นผู้ประกอบการสามารถสรุปได้ดังนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ มากขึ้นและควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้ๆ และสามารถเดินทางได้สะดวก การกำหนดราคาค่าบริการไม่แพงจนเกินไป การจัดโปรโมชั่นในช่วงเทศกาลเพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า อาจมีการนำเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง นักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยสามารถเข้าถึงและใช้บริการได้ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบให้มีการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ เพิ่มการบริการนวดแผนไทย นวดเท้า สปา มีสถานที่ออกกำลังกาย มีที่พักสะดวกและปลอดภัย (Kobkitpanichpol, B., & Tadhiyom, T. (2022)

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพในอำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่าธุรกิจแหล่งน้ำพุร้อนนี้มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีคุณค่า ซึ่งสามารถส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน ดังนี้

1. พัฒนากลยุทธ์การตลาดเชิงรุก

ควรมีการส่งเสริมการตลาดที่เน้นความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งน้ำพุร้อนในอำเภอเวียงชัยบุรี โดยใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่ทันสมัย เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ การสร้างแคมเปญส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการร่วมมือกับบล็อกเกอร์หรืออินฟลูเอนเซอร์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวจากในประเทศและต่างประเทศ

2. ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการเรียนรู้

ควรเพิ่มบริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพ เช่น การนวดแผนไทย สปา การทำสมาธิ และการออกกำลังกายในสถานที่ที่ได้รับการออกแบบให้สอดคล้องกับธรรมชาติ นอกจากนี้ ควรจัดกิจกรรมหรือคอร์สเรียนรู้เกี่ยวกับสุขภาพ เช่น การใช้สมุนไพรท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะช่วยสร้างความสนใจเพิ่มเติมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจสุขภาพ

3. การพัฒนาความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น

ควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่ โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งน้ำพุร้อน เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การจัดกิจกรรมหรือการแสดงวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชนและเพิ่มความหลากหลายให้กับการท่องเที่ยว

4. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ดี เช่น การปรับปรุงถนน การจัดหาที่จอดรถ และการติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ทางการเดินทางที่ชัดเจน จะช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกภายในสถานที่ เช่น ห้องอาบน้ำ ห้องเปลี่ยนเสื้อผ้า และพื้นที่พักผ่อน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

5. การกำหนดราคาและโปรโมชั่นที่เหมาะสม

ควรกำหนดราคาค่าบริการที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม โดยมีการจัดทำโปรโมชั่นในช่วงเทศกาลหรือช่วงเวลาที่มีการท่องเที่ยวน้อย เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการมากขึ้น การจัดโปรโมชั่นพิเศษสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะหรือกลุ่มครอบครัวจะช่วยส่งเสริมการเดินทางเข้ามาใช้บริการได้มากขึ้น

6. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีความสร้างสรรค์

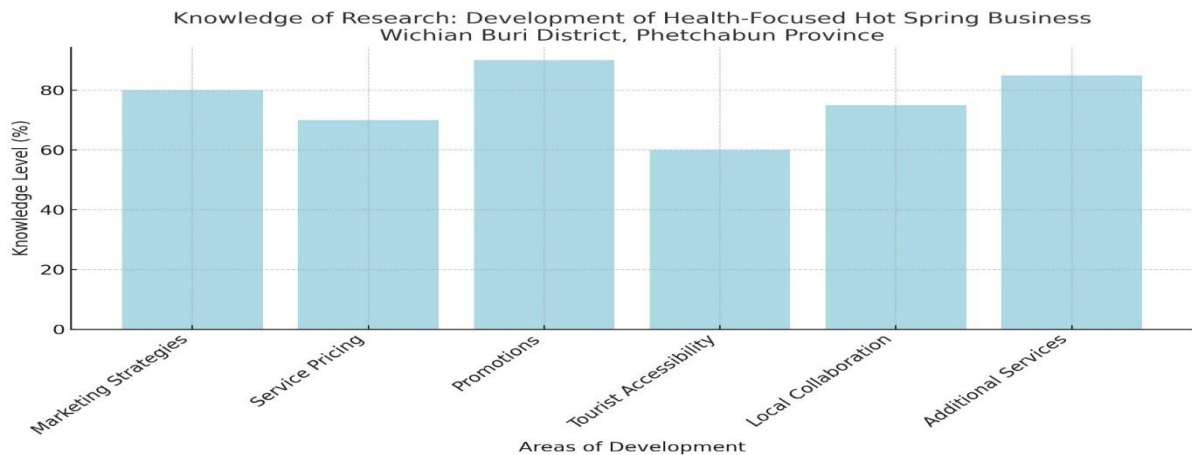
การส่งเสริมให้ชุมชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่นผลิตสินค้าที่เชื่อมโยงกับน้ำพุร้อนและสุขภาพ เช่น ผลิตภัณฑ์สมุนไพร สินค้าหัตถกรรม หรืออาหารท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางสุขภาพ จะช่วยสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับชุมชน และทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และเป็นมิตรต่อสุขภาพ

7. ส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรดำเนินการควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ควรมีการรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้พลาสติก การจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ และการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนี้ การปลูกต้นไม้และการรักษาความสะอาดในพื้นที่จะช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและส่งเสริมความยั่งยืนในระยะยาว

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อค้นพบที่โดดเด่นในการการพัฒนาธุรกิจน้ำพุร้อนเพื่อสุขภาพในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมี 6 หัวข้อหลัก ได้แก่

1. กลยุทธ์การตลาด (Marketing Strategies) องค์ความรู้ในด้านนี้มีระดับสูงสุดที่ประมาณ 80% แสดงถึงความสำคัญในการใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อส่งเสริมธุรกิจให้มีความน่าสนใจมากขึ้น
2. การตั้งราคาบริการ (Service Pricing) ความรู้เกี่ยวกับการตั้งราคาบริการอยู่ที่ประมาณ 70% ซึ่งหมายความว่าผู้ประกอบการตระหนักถึงการตั้งราคาที่เหมาะสมเพื่อดึงดูดลูกค้า
3. การส่งเสริมการขาย (Promotions) อยู่ที่ประมาณ 90% ถือว่าเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจมากที่สุด ผู้ประกอบการมองเห็นความสำคัญของการจัดโปรโมชั่นเพื่อเพิ่มยอดขายและดึงดูดนักท่องเที่ยว
4. การเข้าถึงนักท่องเที่ยว (Tourist Accessibility) ความรู้ด้านการปรับปรุงการเข้าถึงนักท่องเที่ยวมีอยู่ที่ประมาณ 60% แสดงให้เห็นว่ายังมีพื้นที่ที่ควรปรับปรุงเพื่อให้การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสะดวกขึ้น
5. การร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น (Local Collaboration) มีการตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นที่ประมาณ 75% ซึ่งช่วยสร้างเครือข่ายและสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่น
6. บริการเสริม (Additional Services) องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดบริการเสริม เช่น การนวดหรือสปา มีระดับสูงถึง 85% ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญกับการเพิ่มบริการใหม่ๆ เพื่อขยายฐานลูกค้า

เอกสารอ้างอิง

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2559). ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย ให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (MEDICAL HUB) (พ.ศ.2560 - 2569). รายงานฉบับสมบูรณ์. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2557). *คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติ*. สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เกสสิณี ตรีพงศ์พันธุ์. (2563). แนวทางการพัฒนาน้ำพุร้อนคลองฉนวนสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(2), 157-178.
- ชุตินา นุตยะสกุล และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2562). รูปแบบการพัฒนาบุคลากรในธุรกิจสปาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(3), 1-29.
- ชนิษฐา ใจเป็ง และวิลาวรรณ พิศแสง. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย กรณีศึกษาน้ำพุร้อนสันกำแพง เชียงใหม่. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 104 - 118.
- ธนพล แก้วสังข์, และคณะ. (2564). แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพบ่อน้ำพุร้อนเค็ม อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 4(2), 133-140.
- นฤมล รัตนไพจิตร, ราตรี เขียวรอด และ ตรีนันท์ เนื่องอุทัย. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของผู้สูงอายุ จังหวัดนครศรีธรรมราช*. รายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- บุษราภรณ์ กอบกิจพานิชผล และ อีรพันธ์ ทศนิยม. (2565). การวิเคราะห์โอกาสและแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประเภทน้ำพุร้อนธรรมชาติโดยชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับการท่องเที่ยววิถีใหม่ (New Normal Tourism). *มนุษยศาสตร์สาร*, 23(2), 104-135.
- วิศิณี มายอร์. (2555). *การศึกษาแรงจูงใจการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบ่อน้ำร้อนรักษะวารินและบ่อน้ำร้อนพรรั้ง จังหวัดระนอง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- งามนิจ แสนนาค และคณะ. (2563). สถานการณ์และศักยภาพของธุรกิจเชื่อมโยงการท่องเที่ยวรอบแหล่งท่องเที่ยว ประเภทน้ำพุร้อนในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ*, 13(1), 1-19.

Translates in Thai Reference

Department of Health Service Support. (2016). *Strategic Plan for Developing Thailand as an International Medical Hub (2017-2026)*. Full Report. Department of Health Service Support, Ministry of Public Health. 30 pages. (in Thai)

- Department of Tourism, Ministry of Tourism and Sports. (2014). *Assessment Manual for Quality Standards of Health Tourism Destinations: Natural Hot Springs Category*. The War Veterans Organization of Thailand Under Royal Patronage Printing Office.. (in Thai)
- Kaerosang, T., et al. (2021). Guidelines for the Development of Salty Hot Springs Health Tourism Sites in Klong Thom District, Krabi Province. Guidelines for the Development of Salty Hot Springs Health Tourism Sites in Klong Thom District, Krabi Province. *Journal of Liberal Arts and Service Industry*, 4(2), 133–140. (in Thai)
- Kobkitpanichpol, B., & Tadnuyom, T. (2022). Analysis of Opportunities and Guidelines for Health Tourism Potential Development of Natural Hot Spring and Community-Based Tourism in Chiang Mai Province: Implementation for the New Normal for Tourism. Chiang Mai University *Journal of Humanities*, 23(2), 104–135. (in Thai)
- Jaipen, C., & Pttasawang, W. (2022). Factor Affecting Health Tourism Behavior of Senior Thai Tourists Case Study of Sankamphaeng Hot Spring Chiangmai. *Academic MCU Buriram Journal*, 7(2), 104–118. (in Thai)
- Nootayasakul, C., & Sungrugsa, N. (2020). Model of Human Resource Development in the Spa Business to Promote Wellness Tourism for Senior Tourists . *Dusit Thani College Journal*, 13(3), 16–29. (in Thai)
- Rattanapajit, N., et al. (2018). *Factors Influencing the Elderly's Health Tourism Behavior in Nakhon Si Thammarat Province*. Final Report. Faculty of Science and Technology. Rajamangala University of Technology Srivijaya. 90 pages. (in Thai)
- Mayor, W. (2012). *A Study of Travel Motivation and Satisfaction of Thai Tourists Visiting Raksawarin Hot Spring and Pho Rang Hot Spring in Ranong Province*. Master's Thesis, Tourism Management Program, Faculty of Arts and Sciences, Dhurakij Pundit University. 131 pages. (in Thai)
- Saennampol, N., et al. (2020). The Situation and Potentiality of Related Tourism Business Surrounded Hot SpringsAttractions in the Upper Northern Provincial Cluster, Thailand. *Journal of Social Academic*, 13(1), 1-19. (in Thai)
- Tripongpun, K. (2020). Developing in Klong Chanuan to Wellness Tourism in Surat-thani. *Dusit Thani College Journal*, 14(2), 157–178. (in Thai)

